

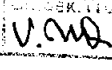
T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 4290
Tarih: 11.11.2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

“Hakkâri İli ile Hakkâri İline bağlı ilçelerin yerel adlarının
iadesine dair kanun teklifi” gerekçesi ile birlikte ilişikte
sunulmuştur. 11.11.2013

Esat CANAN

Hakkari Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	İçişler			
Tarih:	15 Kasım 2013			
Yen. Üzm.	Bak. Yrd.	Genel Sek. Yrd.	Genel Sek. Yrd.	Genel Sek. Yrd.
				
TBMM BAŞKANI				

TSMK KANUNLAR VE KARARLAR BSK. LİSİ
11 Kasım 2013
Numara:

TSMK KANUNLAR VE KARARLAR BSK. LİSİ
11 Kasım 2013
NO: 256925

GENEL GEREKÇE

Yer adları doğal, sosyal ve kültürel ortamdan etkilenirler. Türkiyedeki yer adlarında da bu özellikler mevcuttur. Yer adları bir toplumun sosyal ve kültürel yapısıyla bulundukları, kullanıldıkları mekanın tarihi geçmişi ve coğrafi özellikleri hakkındaki mirasa ait önemli bilgiler taşırlar.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyada, insanlığın var olduğu günden beri bir çok halk yaşamış, çeşitli kültürler bu topraklara zenginlik katmıştır. Halkların kattığı bu zenginlik kültürel bir çok unsuru barındırmakla birlikte konuşulan dillerin çeşitliliği, zenginlikleri yansıtan en büyük unsur olmuştur. Bu unsuru gözle görünen kılan şey ise yerleşim birimlerinin adlarıdır. Zira bu topraklarda Türklerden başka Kürtler, Ermeniler, Çerkesler, Araplar, Lazlar, Rumlar, Süryaniler ve daha bir çok halk yaşamakta olup, nice uygarlık izlerini günümüze kadar gelen isimlerle devam ettirmişlerdir. Geçmişte bu dillerde olan yerleşim yerlerinin isimlerinin Türkçeleştirilmesinin toplumda kırılmaya ve halkların yaşadıkları coğrafyaya yabancılaşmasına neden olduğu kuşkusuzdur.

Yer adlarının siyasi kaygılarla değiştirilmesi eğilimi her ne kadar Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ortaya çıkmış ise de daha sonraki isim değiştirme kaygıları daha çok milliyetçilik ve asimilasyon politikaları sonucu ortaya çıkmıştır.

Özellikle Cumhuriyetin kuruluş döneminde ulus devleti inşa amacı ile 1921 yılından itibaren otuz bin iki yüz seksen yerleşim biriminin adı Kürtçe, Ermenice, Rumca, Lazca, Çerkesce, Arapça ve daha sayamadığımız farklı dillerde olduğu için değiştirilmiştir. Bu yerleşim yerlerinden on iki bin'den fazlası sadece köy isimleridir.

İsim değiştirme işlemlerinin resmileşmesi ise İçişleri Bakanlığı'nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı, 8589 sayılı genelge ile gerçekleşmiştir. İş bu genelge ile, "yabancı dil ve köklerden gelen ve

kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabi yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi” uygulaması resmen hayata geçirilmiştir. 1949 yılında ise, 5442 sayılı “İl İdaresi kanunu” ile yer adlarının değiştirilmesi işlemleri yasal bir dayanağa kavuşturulmuştur. 1956 yılında ise, içinde Genel Kurmay Başkanlığı, İçişleri, Milli Savunma ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Dil Tarih Coğrafya Fakültesi ile Türk Dil Kurumu temsilcilerinin bulunduğu “Ad Değiştirme İhtisas Komisyonu” kurularak yerleşim birimlerinin farklı dil ve kültürlerine ait isimlerinin değiştirilmesine hız verilmiştir. Bu komisyon 1978 yılına kadar faaliyet yürütmüştür.

1980-1983 yılları arasında da Kürtçe mezra ve yayla adları sistematik olarak Türkçeleştirilmiştir. Ancak o yerleşim birimlerinde yaşayan halklar kendi dillerinde kullana gelen eski adları kullanmaya devam etmiştir, bu nedenle isimlerin değiştirilmesinin halk nezdinde bürokratik işlemler dışında bir anlamı yoktur.

Bu tarihsel süreç ve politikalardan etkilenen İl’lerimizden biri de Hakkari ilidir. Hakkari ili ve ilçelerinin yerel isimleri, yasal olarak değiştirilmesine rağmen, halk arasında halen eski yerel isimler kullanılmaktadır. Değiştirilen yeni isimler halkın diline ve belleğine yerleşmediğinden, yerel halk il ve ilçe isimlerinin kültürel kullanımını halen devam ettirmektedir. Hakkari halkı yaşadığı yer ile manevi bağını kesmediği için diline, kültürüne ve tarihsel geleneğine bağlı kalmıştır. Bu nedenle yerleşim birimlerinin adları bir isimden öte bir toplumsal geleneğin zenginliğinin adları olarak bilinmektedir. Onun

için yerel isimlerin iadesinin gerçekleşmesi aynı zamanda toplumsal bir taleptir.

Bu bağlamda 30 Eylül 2013 günü Sayın Başbakan tarafından açıklanan “Demokrasi Paketi” içerisinde eski yer adlarının iadesi hususu gündeme geldiğinden bu düzenlemenin hayata geçirilmesi amacıyla iş bu kanun teklifi verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Hakkâri ili adının, halkın halen kullandığı yerel ismi olan “Colemêrg” ile değiştirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- Hakkâri iline bağlı Yüksekova, Şemdinli ve Çukurca ilçeleri isimlerinin halkın halen kullandığı yerel isimlerle değiştirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 3- Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürütme maddesidir.

1.

HAKKARİ İLİ VE HAKKARİ İLİNE BAĞLI İLÇELERİN YEREL ADLARININ İADESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- “Hakkari” olan ilin adı “Colemêrg” olarak değiştirilmiştir.

Madde 2- Hakkâri İline bağlı bulunan:

- a) Yüksekova ilçesinin adı “Gever”
- b) Şemdinli ilçesinin adı “Şemzinan”
- c) Çukurca ilçesinin adı “Çelê”

olarak değiştirilmiştir.

Madde 3- Bu kanun yayın tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.